

Projekt MPSV

zaměřený na oblast některých
životních situací seniorů

Tato publikace byla vydána v rámci projektu "Informační aktivity k posílení občanských kompetencí seniorů v oblasti ochrany jejich lidských práv" za podpory Ministerstva práce a sociálních věcí.
Projekt je realizován z dotační oblasti III. Informační a osvětová činnost na podporu plnohodnotného života seniorů.

I. SPOTŘEBITELSKÁ PROBLEMATIKA

Spotřebitel je poslední v řetězci odběratelů, fyzická osoba, která zboží nebo služby spotřebovává a neprodává dál. Zároveň je spotřebitel v rámci těchto právních vztahů často slabší stranou, kterou je potřeba chránit a proto jsou jeho práva chráněna zákonnou úpravou v různých oblastech.

Mnozí spotřebitelé však nevystačí s vlastními finančními prostředky na zakoupení zboží nebo služeb. V případě, kdy i přes aktuální nedostatek finančních prostředků si chtějí předmětné zboží nebo službu zakoupit (a nemohou počkat do doby než na ni budou mít dostatečné finanční prostředky), nezbyvá jim nic jiného, než si na předmětný nákup peníze vypůjčit.

Pokud si případné scházející finanční prostředky nemohou vypůjčit v rámci rodiny nebo u přátel (což bývá nejlepší a nejbezpečnější způsob), nezbyvá jim nic jiného než nedostatek prostředků řešit některým ze způsobů, které jsou k dispozici na finančním trhu. Nejobvyklejší způsob řešení tohoto problému pak bývá uzavření spotřebitelského úvěru.

Spotřebitelský úvěr je typ úvěrů, který věřitel (poskytovatel úvěru) poskytuje dlužníkovi (spotřebitel, žadatel o úvěr) na základě zpravidla písemné smlouvy o spotřebitelském úvěru. Zásadní ochranu tomuto právnímu jednání poskytuje zákon o spotřebitelském úvěru. Je to jeden z úvěrů určených pro jednotlivce – spotřebitele na nepodnikatelské účely, typicky nákup (spotřebního zboží, automobilu, vybavení domácnosti a podobně; pro nemovitosti nebo kapitál na podnikání se většinou používají jiné, pro to určené úvěry nebo hypotéky).

Spotřebitelský úvěr může ale nemusí být zajištěný ručením. Je-li ručení vyžadováno, musí ten, kdo si chce spotřebitelský úvěr vzít, ručit movitou věcí nebo nemovitostí, nebo sehnat ke svému úvěru ručitele. Spotřebitelský úvěr běžně zajišťují banky a další finanční instituce, existují ale i úvěrové společnosti, které se na ně specializují. Strana, která finanční hotovost poskytuje, z úvěru získává úrok. Jeho výše může být různá, ale většinou se pohybuje mezi 8,5 a 15,9 % ročně. Spotřebitelský úvěr je typicky splácen v měsíčních splátkách v dohodnutém datu v měsíci. Počet splátek je volitelný a odvíjí se od toho, co nabízí úvěrová společnost, od finančních možností jednotlivce a výše úvěru. Platí obecně pravidlo, že čím větší počet splátek a tedy doba splácení, tím nižší měsíční splátka, ale zároveň vyšší celková částka, kterou dlužník věřiteli zaplatí.

Pro získání spotřebitelského úvěru je třeba, aby dlužník uzavřel s věřitelem smlouvu, ve které se uvedou všechny okolnosti požadovaného úvěru. Forma takové smlouvy musí být písemná, ale zákon netrestá nesplnění této formy její neplatností. Smlouva musí vždy obsahovat zejména:

- druh spotřebitelského úvěru;
- kontaktní údaje smluvních stran a případného zprostředkovatele (zejména poštovní adresu pro doručování, telefonní číslo, popřípadě také e-mailovou adresu);
- celkovou výši spotřebitelského úvěru;

- podmínky čerpání a dobu trvání;
- zápůjční úrokovou sazbu;
- výše RPSN (RPSN: je číslo, které má umožnit spotřebiteli lépe vyhodnotit výhodnost nebo nevýhodnost poskytovaného úvěru. Udává procentuální podíl z dlužné částky, který musí spotřebitel zaplatit za období jednoho roku v souvislosti se splátkami, správou a dalšími výdaji spojenými s čerpáním úvěru. Tedy čím vyšší RPSN tím víc dlužník celkově zaplatí.);
- výši, počet a četnost plateb, jež má spotřebitel provést, případně podmínky, na nichž tyto platby závisí;
- požadavek na případné zajištění nebo pojištění;
- informace o právu na odstoupení, na předčasné splacení či na jiné ukončení smluvního vztahu;
- informaci o možnosti mimosoudního řešení spotřebitelských sporů prostřednictvím finančního arbitra a označení příslušného orgánu státního dohledu.

Samotné uzavření smlouvy může být poskytovatelem úvěru zpoplatněno (obvykle kolem 1 % z půjčované částky).

Nicméně při uzavírání smlouvy o spotřebitelském úvěru je třeba, aby spotřebitel byl obezřetný, protože jsou způsoby, které obcházejí tuto zákonnou ochranu k jeho škodě.

V zásadě by si spotřebitel měl dát pozor na některé nejčastější nekalé praktiky poskytovatele úvěru:

- 1)** Poskytovatel nezkoumá, jestli žadatel bude moci půjčku splácet, neboť v případě nesplácení bude vydělávat na enormních úrocích nebo sankcích za nesplácení. V současnosti je zákonnou povinností poskytovatele spotřebitelského úvěru dostatečně prozkoumat schopnost žadatele případnou půjčku splácet, a tedy i ověřit jeho příjmy;
- 2)** Poskytovatel požaduje neúměrně vysoké vstupní poplatky – částky v řádu několika tisíc korun jako poplatek za zřízení půjčky, která ale nemusí vždy zřízena a poplatek nevrácen;
- 3)** Poskytovatel slibuje spotřebiteli ústně něco jiného, než mu později předloží ve smlouvě;
- 4)** Poskytovatel nedává spotřebiteli možnost vzít si smlouvu domů a podmínky prostudovat či případně konzultovat s odborníkem;
- 5)** Poskytovatel manipuluje žadatele o úvěr tím, že vyvolává dojem profesionála, rádce, před podpisem smlouvy je velice ochotný, familiérní, na oko odpouští určité poplatky;
- 6)** Poskytovatel vyžaduje vratnou kauci jako podmínku vyplacení půjčky – po dobu, kdy má právo klient žádat svou kauci zpět, pak poskytovatel nekomunikuje a není možné jej kontaktovat;

- 7) Poskytovatel nechává klienta podepsat bianco směnku (prázdnou směnku), kam později vepíše jakkoliv vysokou částku;
- 8) Poskytovatel požaduje neúměrně vysokou záruku – chce, aby i za velice nízký úvěr žadatel ručil mnohonásobně hodnotnější nemovitostí;
- 9) Poskytovatel nabízí, že za poplatek zajistí zprostředkování úvěru u třetí společnosti (nejčastěji renomovaná společnost, banka), přitom oslovení této instituce nemá vůbec v úmyslu. Žadatel pak sdělí, že úvěr nebyl schválen, vyinkasovaný poplatek však nevrátí;
- 10) Poskytovatel požaduje zřízení inkasa ve prospěch svého účtu. Posléze strhne peníze, ale půjčku však neposkytne.

Z uvedeného výčtu některých nekalých praktik nesolidních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů lze tedy konstatovat, že pokud poskytovatel vykazuje znaky takového chování, bude pro spotřebitele značně riskantní s ním uzavřít smlouvu o úvěru.

Prameny:

- zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru ve znění posledních předpisů

II. Finanční a rozpočtová problematika

Abychom mohli v životě dobře fungovat, potřebujeme k tomu peníze. A protože peněz máme většinou omezené množství je potřeba s nimi umět zacházet a hospodařit. V rámci prostředků, které jsme nuceni pravidelně vynakládat jsou nejzásadnější věci jako bydlení, jídlo, ošacení a pro leckoho i nutnost dopravy. Abychom věděli, zdali budeme schopni všechny tyto náklady pokrýt a případně nám ještě něco zbyde je nezbytně nutno dopředu plánovat.

Nejlepší a nejsnazší metodou je osvědčené rozdělení peněz, které máme k dispozici (tedy většinou měsíčního příjmu, důchodu) na hromádky. Hromádky, které vždy musíme mít jsou ty, které nám zajistí uhrazení základní životních potřeb (bydlení, jídlo, ošacení), pokud nám po rozdělení na tyto nezbytné hromádky ještě nějaké peníze zbývají, může být další hromádkou kapesné, které pak můžeme použít pro věci, které nám nebo jiným učiní radost. Jinak je lepší mít kapesné z toho, co se ušetřilo, např. jít pěšky, nakoupit v akci, získat levnější potraviny apod. Další možností jak snížit výdaje je vhodné více si vařit doma.

Pro získání návyků hospodaření se změněnou částkou v době, kdy po odchodu z pracovního procesu dochází zpravidla k poklesu příjmů a snížení úrovně, která byla dosažena v období aktivního života, je dobré se naučit schraňovat útržky složenek a paragonů z nákupů a tak např. po třech měsících získat o výdajích hrubý přehled anebo tento sběr nahradit denním zapisováním výdajů. Čím déle tento sběr dokladů nebo záznamy budou trvat, tím přesnější bude odhad a možnost, jak korigovat výdaje.

Je také velmi užitečná zásada oddělit výjimečný příjem a dát ho stranou, stejně tak i případné navýšení příjmů, a takto si vytvořit rezervu např. pro neočekávaný výdaj nebo citelné zvýšení cen.

Praxe domácího hospodaření vytvořila tzv. „zlaté pravidlo 70-20-10“, které je jakousi obranou proti fatálnímu úbytku financí. Zde uvádíme modelový příklad.

Domácí rozpočet	v %	v Kč
Příjem (Důchod)	100 %	10 000 Kč
Nezbytné výdaje (bydlení, jídlo, ošacení)	70 %	7 000 Kč
Úspory (penzijní spoření, stavební spoření pojištění)	20 %	2 000 Kč
Zábava (kultura, posezení s přáteli, vnuci)	10 %	1 000 Kč

„70“ - představuje 70 % čisté mzdy (příjmu), určených na nutné výdaje, např. nájem, hypotéku, na platby za energie, jídlo, ošacení, benzín a všechny další nutné pravidelné platby, které se musí každý měsíc zaplatit;

„20“ - představuje 20 % čisté mzdy (příjmu), určených na úspory. Je prozíravé z nich polovinu (10%) určit na dlouhodobé použití (např. spoření na důchod, na uvažovanou budoucí investici apod.). Zbylou polovinu (10%) určit na krátkodobé použití, např. na vytvoření rezervy ve výši 3 až 6 měsíčních příjmů na zvládnání mimořádných situací;

„10“ - představuje 10 % čisté mzdy (příjmu), která představují v podstatě osobní příjem, určený na libovolnou útratu.

Mezi vytvářením osobního rozpočtu a rozpočtu domácnosti neexistuje zásadní rozdíl. A je naprosto jedno, zda se jedná o rozpočet pro mladou domácnost nebo domácnost seniora. Princip tvorby rozpočtu spočívá ve shrnutí všech příjmů a výdajů, rozdělených podle kategorií. V podstatě se jedná o soupis všech plánovaných příjmů a výdajů, určení, zda příjmy pokryjí výdaje, podle potřeby přehodnocování a přizpůsobení výdajů a v neposlední řadě také aktualizace rozpočtu.

TVORBA ROZPOČTU SPOČÍVÁ NA PĚTI ZÁSADÁCH:

1) sestavení soupisu všech měsíčních čistých příjmů – slouží ke zjištění příjmové stránky rozpočtu, která limituje množství výdajů vyrovnaného rozpočtu, pokud jsou některé příjmy získány za delší časové období, je nutné je přepočítat na příjmy za měsíc;

2) shrnutí všech měsíčních výdajů - je zapotřebí shrnout vše, na co jsou peníze vynakládány, pokud se některé výdaje vyskytují méně často, je nutné je přepočítat na výdaje za měsíc;

3) určení, zda příjmy pokrývají stávající výdaje - když je spočten rozdíl mezi příjmy a výdaji, zjistí se, zda jsou peníze akumulovány pro budoucí potřeby nebo jsou vytvářeny dluhy. Základním pravidlem rozpočtu je skutečnost, že peníze, které přicházejí, se musejí rovnat penězům, které jsou utraceny. Pokud je tedy zjištěno, že jsou výdaje větší než příjmy, je třeba některé položky seškrtnat, některé výdaje zmenšit a minimalizovat, popřípadě nějakým způsobem dosáhnout zvýšení příjmů, aby byl dosažen vyrovnaný rozpočet;

4) přehodnocení a přizpůsobení výdajů - s tím souvisí celá řada otázek, jako např. mám platit havarijní pojištění, když mé auto už nemá velkou zůstatkovou hodnotu, mám platit předplatné dvou titulů novin či jiných médií, mám držet auto, které má tak velkou spotřebu, nekupuji často věci bez promyšlení souvislostí, spíše na základě okamžitého impulsu než skutečné potřeby, nemám skončit se stravováním v restauracích, které položky co nejvíce zatěžují můj rozpočet a další;

5) aktualizace rozpočtu – stávající rozpočet by měl být čas od času přehodnocen v závislosti na individuálních podmínkách, ale obecně lze doporučit přehodnocení rozpočtu vždy po uplynutí šesti měsíců.

Dnes již existuje i mnoho aplikací (např. Debito, Wallet nebo Spendeo), které, pokud máme možnost používat počítač nebo chytrý telefon, umí pomoci se záznamem výdajů a se sestavením rozpočtu.

Prameny:

- <https://www.i-senior.cz/jak-hospodarit-s-penezi-ve-stari-i-v-chudobe/ucto2/>
- <https://www.porovnatpujcky.cz/zlate-pravidlo-70-20-10-jako-zakladni-financni-gramotnost-aneb-jak-spravne-hospodarit-s-penezi/>
- <https://www.mesec.cz/clanky/rodinny-rozpocet-jak-vytvorit-svuj-rozpocet>

III. Prevence dluhů

Dluh označuje povinnost splnit závazek, to co je někdo někomu povinen vyrovnat. Je to předmět vztahu mezi věřitelem a dlužníkem, který zahrnuje oprávnění věřitele a povinnost dlužníka, aby dluh vyrovnal. Z hlediska věřitele se tento vztah označuje jako pohledávka, to znamená, že pohledávka je oprávnění věřitele požadovat od dlužníka vyrovnání dluhu, tedy takzvané plnění. Bývá často chápán jako určitá peněžní částka, ale může jít i o povinnost jiného plnění. Obvykle se prokazuje písemným potvrzením (směnkou, dluhopisem) dlužníka věřiteli. Dluh vzniká na základě nějakého právního

titulu: nejčastěji půjčkou (úvěrem), nákupem s odloženou platbou apod.. Dlužník tak získává prostředky nebo komodity, které splatí až později, většinou však za půjčené prostředky platí navíc úrok. Je-li dlužník v prodlení, opožděním platby a podobně, se pohledávka mění na nárok.

Aby se snížilo nebezpečí sklouznutí do dluhové pasti na co nejnížší míru (a to bez ohledu na věk potencionálního dlužníka) je potřeba dodržovat některé zásady jednání a chování. Toto pravidlo platí obzvlášť v době, kdy se nám zdá, že se neobejdeme bez finanční či podobné výpomoci ze zdrojů stojících mimo naše možnosti, popř. že nedokážeme odolat žádostem našich blízkých ze stejných důvodů nebo se vyrovnat se svojí touhou jim pomoci.

a) Vždy je potřeba na prvním místě zvážit, zda jsme schopni zaplatit navíc cenu toho co nám bylo zapůjčeno i v době, kdy je potřeba platit ostatní běžné výdaje. Vždy by dlužník měl mít na paměti, že suma, kterou bude muset vrátit, bude vždy vyšší než suma, kterou si zapůjčil. Když už se tedy dlužník rozhodne, že si půjčí, tak by si vždy měl půjčit prostředky z ověřeného zdroje anebo nakoupit zboží na splátky (leasing, čili koupě na dluh) také od prověřených a renomovaných subjektů. Nikdy by neměl nakupovat věci nebo služby, které nepotřebuje;

b) dlužník by měl nekompromisně dbát na to, aby věřitel vždy s ním uzavřel písemnou smlouvu o zápůjčce a měl by dbát na to, aby mu vždy před podpisem smlouvy bylo poskytnuto dostatek času na její prostudování, případně poskytnut čas na konzultaci o její správnosti s osobou znalou práva, ekonomických vazeb nebo se zkušenostmi s půjčkami. Praxe dospěla k poznání, že je bezpečnější si půjčit od banky i přesto, že vyřízení žádosti zpravidla trvá déle a je složitější;

c) dlužník by měl věnovat zvýšenou pozornost reklamě a inzerci věřitelů s ohledem na jejich reklamní triky. Je-li inzerováno, že úrok je např. od 9 %, zpravidla se jedná o reklamní tah, kdy procento úročení je vyšší než sazba deklarovaná reklamou. Dlužník by se měl důkladně informovat o výši RPSN (roční procentní sazba nákladů). Ta určuje celkové roční náklady spojené s úvěrem (číslo, které má umožnit spotřebiteli lépe vyhodnotit výhodnost nebo nevýhodnost poskytovaného úvěru. RPSN udává procentuální podíl z dlužné částky, který musí spotřebitel zaplatit za období jednoho roku v souvislosti se splátkami, správou a dalšími výdaji spojenými s čerpáním úvěru.). Dlužník by měl být obezřetný a nepodepisovat smlouvu o zápůjčce, která je věřitelem prezentována jako smlouva neměnná. Pak se nejedná o smlouvu, ale o diktát. Je to zřejmý signál, že smlouva je jednostranně výhodná pro zapůjčitele;

d) před podpisem smlouvy je nezbytné, aby si dlužník pečlivě promyslel informace, které se dozvěděl z návrhu smlouvy. Tento návrh je většinou již vypracovaný věřitelem. Praktické zkušenosti potvrzují skutečnost, že v textu takového návrhu smlouvy jsou většinou zohledněny především jeho zájmy. Pro každého dlužníka by se mělo stát zažitým pravidlem, že než cokoliv podepíše, tak by vždy měl důkladně a odpovědně zvážit, zda je schopen splnit veškeré povinnosti, které mu smlouva ukládá. Pokud totiž takové povinnosti přestane plnit, vystaví se reálnému nebezpečí, že se stane dlužníkem;

e) jestliže se budoucí dlužník definitivně rozhodne k půjčce, tak před návštěvou věřitele by si měl dát tu práci a zjistit si co nejvíce informací o současném stavu na trhu půjček a na leasingovém trhu. V této souvislosti je také nezbytné pro ochranu své smluvní povinnosti splácet získat informace o tom, jaké jsou v době uzavírání smlouvy o zápůjčce obvyklé úrokové a sankční podmínky. Tím si dlužník podstatně sníží nebezpečí, že by mohl spadnout do lichvářské pasti, realizuje-li půjčku mimo bankovní dům. Dlužník by měl nekompromisně trvat na tom, aby text smlouvy byl jasně a srozumitelně zformulován tak, aby neumožňoval dvojí výklad.

f) je nezbytné před podpisem smlouvy o půjčce si podrobně návrh takové smlouvy prostudovat. To představuje v klidu a za plného soustředění pečlivě pročíst text slovo od slova včetně textu, napsaného drobným písmem. Právě v takovém drobně psaném textu se slova včetně textu, napsaného drobným písmem. Právě v takovém drobně psaném textu se většinou skrývají důležitá ustanovení, která mohou mít nepříjemné důsledky v podobě nepřiměřených sankcí při sebemenším porušení smluvních podmínek. Bude-li mít dlužník při čtení jakékoli pochybnosti, či nebude-li rozumět některým formulacím, neměl by váhat se poradit s někým, kdo se v dané problematice orientuje a je mu schopen kvalifikovaně poradit (např. finanční poradce, daňový poradce, advokát).

g) bude-li ze strany věřitele požadováno jako podmínka pro uzavření smlouvy o půjčce, aby věřiteli nebo jím určené osobě bylo umožněno jakýmkoli způsobem manipulovat s dlužníkovými finančními prostředky, nikdy by takovou smlouvu dlužník neměl podepisovat. Nikdy by dlužník také neměl za žádných okolností vydat z ruky jím podepsané blanco (tzn. nevyplněné) cenné papíry (např. směnky, šeky apod.), anebo jiné nevyplněné a jím podepsané listiny se svolením, aby věřitel či jím určená osoba do nich dodatečně mohla libovolně doplňovat údaje;

h) nikdy nikomu, o jehož finanční situaci, způsobu života, o jeho charakterových a morálních vlastnostech či o jeho vztahu k penězům nemáme podrobné informace, popř. vzniknou-li jen nepatrné pochybnosti o jeho osobě, nedělejme takovému člověku ručitele. Hrozí totiž vážné nebezpečí, že v případě nesplácené zápůjčky, za kterou ručíme, se můžeme ocitnout ve velmi tíživé situaci, neboť se rázem můžeme stát nástupci ve všech povinnostech neplatícího vydlužitele. Není totiž možné pochybovat o tom, že u takového dlužníka se pak vždycky najde na jeho straně důvod pro nesplácení půjčky a ručitel se rázem ocitne na místě vydlužitele;

ch) zejména senioři by se měli vrátit k bdělosti a v některých situacích projevit pevnou vůli. Každý rodič chce udělat radost svým dětem, nebo vnoučatům a při konání takové "radosti" je třeba nezapomenout na obezřetnost, kterou se celou svou životní dráhu řídil. Je potřebné odpovědně zvážit, zda svým dětem či vnoučatům můžeme koupit drahý dárek, zda by nebylo vhodnější s nákupem třeba TV přijímače či notebooku počkat a dobře si spočítat, kolik si mohu dovolit vydat ze svých úspor. Možnou a jedinou obranou proti dluhové pasti je pak zásadně si nepůjčovat na takto drahé dárky.

i) Pokud v poštovní schránce přistane atraktivní nabídka na nákup "čehokoliv", pokud zavolá kdosi a nabízí levnou elektřinu, plyn, nebo telefonní volání, pokud za dveřmi stojí mladík se svazkem úžasných barevných letáků a s vytríbeným proslovem, je třeba zaujmout k takové situaci bez dlouhého uvažování nekompromisní stanovisko a leták si jen přečíst a po přečtení zahodit do sběru, na líbezný hlas v telefonu raději nijak nereagovat a nezapřádat s volajícím žádný hovor a zavěsit, již vám pravděpodobně nezavolá. Pokud u bytu někdo, koho nečekáte, zazvoní, je třeba se podívat kukátkem, nebo komunikovat přes dveře zajištěné řetízkem a návštěvníka poslat o dům dál. Pokud naše děti nebo vnoučata nás nutí do půjčky, aby si oni mohli vyřešit své problémy, aby mohli letět na dovolenou snů, nebo abyste si půjčili a půjčené peníze jim předali na úhradu jejich dluhů, je třeba odolat návalu citu a rodinné sounáležitosti a nepodlehnout nátlaku potomků a důrazně je odmítnout.

Nedodržení a podcenění těchto zásad může vést k takovému stupni zadlužení, které může mít za následek v nejhorším případě rozpad rodiny a ztrátu domova.

Prameny:

- JUDr. Karel Jareš, příprava přednášky „Příčiny zadlužení seniorů“, Asociace občanských poraden, Praha 19.8. 2018

IV. Rodina

Rodina je dle sociologické definice skupina osob, které jsou vzájemně spjaty pokrevními svazky, manželstvím (nebo srovnatelným právním vztahem) nebo adopcí; nejdůležitějším posláním rodiny je pečovat a chránit, zejména ty své členy, kteří se o sebe nemohou postarat sami. Základní rodinu tvoří muž, žena a jejich děti (nukleární rodina), rozšířená rodina zahrnuje prarodiče, tety, strýce a bratrance. Existuje také neúplná rodina pouze s jedním rodičem.

Osobní a majetkové vztahy mezi členy rodiny jsou upraveny občanským zákoníkem v části věnované rodinnému právu, ale ani zde není pojem rodiny jednoznačně definován.

Obecně lze konstatovat, že role rodiny v péči o seniora je důležitá a nezastupitelná, ale nelze se na ní stoprocentně připravit, je však důležité počítat s tím, že do ní bude třeba investovat relativně mnoho času.

Bude-li bydlet sám, jistě bude třeba např. ho často navštěvovat, doprovázet ho na vycházkách, obstarat podle potřeby nákupy apod. Důležitá je také pomoc při obstarávání osobních záležitostí, jako jsou například finance, zpravidla jednání s úřady, orgány a organizacemi. Dokud jsou senioři svéprávní, musí se o ně starat sami. Může se ale lehce stát, že zapomenou, kam peníze schovali, a tak snadno můžou dostat strach, jestli je někdo neokradl. S vyšším věkem je spojeno i horší zdraví, takže je nutné jim zajistit lékařskou pomoc, popř. vyzvedávat léky v lékárně. Senioři většinou navštěvují ordinace spousty lékařů, od praktiků až po ty odborné, kam je potřeba je doprovodit. Na rodině také většinou zůstává vyřizování různých příspěvků, na které má senior nárok.

Pokud jsou členové rodiny zaneprázdněni prací, pak nezbyvá nic jiného, než se obrátit na některé ze subjektů, které nabízejí v takovýchto situacích svou pomoc, jako je např. charita, některé neziskové společnosti i soukromé subjekty. Pokud není v možnostech rodiny zajistit pravidelnou stravu, je možné využít například dovážek obědů. Terénních pečovatelských služeb lze využít i pro úklid a koupání.

Pokud senior nemůže, nebo nechce zůstat doma, je možné mu zajistit ubytování v bytě s pečovatelskou službou, v domově pro seniory, nebo v jiném speciálním zařízení. Toto umístění se občas stává nevyhnutelným, jestliže starší člověk onemocní například Alzheimerovou chorobou.

Rodina ve vztahu ke svým seniorům by ale měla plnit také jednu z nejdůležitějších funkcí, což je poskytování psychické podpory. Staří lidé jsou v našem moderním a přetechnizovaném světě leckdy ztraceni, protože za jejich mládí bylo všemu jinak. Potřebují tedy naši pomoc, lásku a především pocit, že se mají na koho obrátit, když už sami nejsou schopní se o sebe dokonale postarat.

Prameny:

- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

- <https://pomocvdomacnosti.cz/jakou-rolu-plni-rodina-pri-peci-o-seniora>

V. Starobní důchody

1) starobní důchod je nejčastější formou důchodu, coby základní pojistné dávky určené k zajištění životních potřeb seniorů. Vyplácí se měsíčně od doby vzniku nároku až do konce života. Odejít do starobního důchodu je právo, ne povinnost. Nárok na starobní důchod má občan, který splnil dvě základní podmínky stanovené zákonem o důchodovém pojištění a to když dosáhl důchodového věku a získal potřebnou dobu důchodového pojištění (tzv. odpracované roky). V roce 2020 je rozhodující dobou pro důchodové pojištění 35 let. Tak dlouho musí pojištěnec platit, aby od státu dostal starobní důchod.

Každý starobní důchod je součtem základní výměry důchodu a procentní výměry důchodu. Základní výměra důchodu je pro všechny důchody (starobní, invalidní, sirotčí atd.) a důchodce stejná a od roku 2019 se vypočítává jako 10% průměrné mzdy. V roce 2020 činí 3 490,- Kč. Procentní výměra, někdy označovaná jako zásluhová, je u každého jiná a je závislá na délce získané doby pojištění a na výši příjmů v tzv. rozhodném období. Minimální výše procentní výměry důchodu je ze zákona 770,- Kč.

Starobní důchod není a ani nemůže být přiznáván automaticky, ale výhradně na základě žádosti občana. Žádost o důchod podává sám občan, a to na okresní (obvodní) správě sociálního zabezpečení podle místa trvalého bydliště. V podrobnostech pak zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění v platném znění.

2) vdovský (při úmrtí manžela) a vdovecký (při úmrtí manželky) důchod lze nárokovat, když zemře partner, který by splňoval podmínky pro udělení invalidního nebo starobního důchodu. Vyplácí se jeden rok od úmrtí s při splnění dalších podmínek i déle. Na tento důchod (zatím) nemají nárok registrovaní partneři, ani druh s družkou. Pokud je vdovský/vdovecký důchod přiznán, lze jej pobírat přesně jeden rok od smrti manžela/manželky. Delší dobu pobírat tento důchod smějí osoby jen ve vymezených případech, např. pozůstalá osoba se stará o nezaopatřené dítě nebo pečuje o dítě, je sama v invalidním důchodu třetího stupně a další.

O tento typ důchodu je nutno požádat. Žádá se na okresní (obvodní) správě sociálního zabezpečení (OSSZ), příslušné podle místa trvalého bydliště vdovy/vdovce. K dispozici není žádný tiskopis nebo formulář žádosti o vdovský důchod – žádost sepisuje do počítače přímo pracovník důchodového oddělení. V podrobnostech pak zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění v platném znění.

Prameny:

- zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění
- <https://www.kurzy.cz/duchod/starobni-duchod/>
- <https://www.kurzy.cz/duchod/vdovsky-duchod/>

Asociace sociálního poradenství
Sabinova 287/33
130 00 Praha 3
hynek.kalvoda@socialniporadenstvi.cz
Telefon: +420 777 257 568
www.socialniporadenstvi.cz

Na problémy nejste sami.